

Pridplata
na cilo god 1 fr.
na pol. god. 50 n.
Za stranu zemlju
1 fr. 25 nov.
Izlazi svake dru-
ge nedilje u
Četvrtak.

BUNJEVAČKA I ŠOKAČKA VILA.

List za politiku pouku, zabavu i gazdinstvo.

Oglasi se prima-
ju po navadnoj
cini. Rukopisi ne-
ka se šalju u na-
plaćenom pismu.
Dopisi bez podpi-
sa se neprimaju,
a nijedni se ne-
vraćaju.

God. IV. U Kalači.

U Četvrtak 9. Travnja. 1874.

Broj 8.

M O J A R O M A N C A.

Kud se hitaš mutno oko
Sred saharske pustare? —
Zar za čarom tamo gamziš —
Gdje nit jedno travice!

Kud se vitlaš tužna dušo
S vjetrom o vrh klisure?
Zar tam hrliš pjesmu čuti —
Gdje nit jedno ptičice!

Kuda srce poskakuješ
U tu gustu, tamnu tmú?
Zar za svjetlom svieta plamtiš? —
A nevidiš iskricu!

Sred saharskih pustošina:
Bjelih magla nebištu;
Pustarskom gdje stan noćniku —
Haranganu bjesnomu: —

Možeš li ti, mutno oko,
Naći za kim goniš se?
— Ah, ta pamet ti dohita:
Nejdi tamo, nejdi — ne! . . .

Na vrh niemih klisurina —
Gdje sur oró vjekuje,
I kud samo, sršec strašno,
Kadkad oblak putuje: —

Možeš li ti, tužna dušo,
Čuti pjesmu slavulja?
— Ah, ta svjest te hladno kori:
Kuda si zamahnula! . . . .

A ti srce, kruto srce!
Zar ćeš grudi probiti?
I gdje nejma iskre, zviezdo:
— Srtaš tminom lutati.

Znam, da bilo, — pa je prošlo —
Kad, ko zore rujne trak
Šiknuh klisom i pustarom,
Poljem, vodom, — i kroz mrak!

Znam, da bilo, — pa je prošlo —
Kad do zviezda vinuh se;
Kad obhvatih i zagrlih —
Mladenačkim žarom sve!

———— Ploveć . . . ploveć — zapao sam
U idilni selski dvor:
Ko zapada sunce trudno
Rub pod čisti velik gor. —

Tuj sav planuh, tuj se splinuh
S crnijem očmi djevice:
Tuj uzdrktaš, tuj se ovih
Oko duše njezine . . . .

Tamo hrlti, mutno oko,
K onim vitim jablanom!
Tamo letni dušo, srce — —
Ta još živ je njezin dom!

Al ostavi klisurine,
Noć i mrtve pustare:
Jer zadocniti ćeš — svanut
U njezine dvorove . . . .

— — — Stan, polako! živ je dvorac,
Drugi žive u njemu;
Jablani se jošte tresu —
Drugih uzdah slušaju . . .

Jednom bilo, — pa je prošlo —
Oh, ko l' brz je sladki san!
— Munjom mune, bljeskom sgine —
Man se za njim grabit, — man!

Za to natrag! mutno oko,
U saharske pustare!
Po njih gamzeć lutaj, lutaj —
Pjeskom dok nestvoriš se . . .

Zato natrag! tužna dušo,
Vitlaj s vjetrom se do viek!
Gdje je veći mrak i pustoš —
Tamo traži boli liek. —

A ti srce probij grudi,
Ili gledaj usnuti;
Jer ti kob od kobi samo:
Prije il' poslje puknuti . . . .

Nek se širi sviet i razkoš,
Nek mu sunce božje sja;
Nek mu nikad nezamrači —
Crna slika oblaka! . . . .

A kog bozi proganjaju
Nek se svietu ukloni!
Nek umine u vasmiru,
— Il na zemlji skameni . . . .

U Zagrebu. Antun Kovačić.

PUČKI POGLAVICE.

O tom nije slobodno dvojiti, da su poglavice izkreni prijatelji puka; samo što se puk time jedino nikad neće ublažiti: ako znao bude, da ima takvih, koji su imenom ili zvaniom pučki prijatelji, već puku će onda svanuti: ako ovi njegovi prijatelji zaisto se i pobrinili budu o poboljšanju njegova stanja.

Al do ovoga je najtežlje doći, da se počmeme briniti, i to u vrijeme, jerbo se mnogi ljudi taru brigami, al žali bože po najviše već onda: kad ni sami sebi, niti im drugi mogu pomoći. N. p. silni ljudi onda se počmu briniti o starosti, kada im se starost već naslonila na ramena, pak im svako staranje ostaje jalovo, buduće su pristali biti kadri štogod umom il rukom tvoriti.

Brigi izbići nemožemo, da, odgoditi se može, tom razlikom: da ako se nismo briuili u mladosti, kada bi briga šta dobra po nas urodila, — onda će mo se brinit u starosti il bolesti, kada će nas briga kiniti, al ništa koristna neće ploditi.

Koji se čovjek počme brinit, taj se mora misliti. A koji

se čovjek misli taj nije moguće da stalno ostane na krivom putu. Svakog rodoljuba je najvruča želja: da se pučki poglavice počmu misliti o puku, i onda će tražiti i naći ona sriedstva, koja su za pučko blagostanje koristna.

Dok pučki poglavice samo se onda brinili budu o boljku pučkom: kada ih na to sklonila bude tužba od ozdol, il zapovied od ozgor, donle puku nikad neće prosjat sunce blagostanja, jerbo se onda traži samo melem koji će zakrilit ranu, da je muve nezapljuju, alse neće tražiti liek koji bi nutarnja cilog tiela liečio.

Noće nam dakle u zlo primiti plemenite pučke glavo, ako za jedan čas zauzmemo njihovo mjesto, ne što bi na njemu sjati želili, već što se samo iz te visine može lasnie uviditi sve ono: što je puku po dušu i tielo potriebno. Kad na puk prinesemo naše misli, prva nas briga napada, kako će mo rod od poguba učuvat. Jerbo svaki misleći čovjek uvidja: da je u puku vriilo i ognjište naroda. Odkud se izvija sila ili nemoć, život, ili umor roda.

To smo već više puta kazali: da su magjari uzeli u gla-

zkvh.org.rs

vu da su im slaveni zlotvori; pak sve govore i čine proti slavenu da se o prietećoj tobože pogibeli učuvaju, možebit da još nismo rekli: da u istoj bolesti pate od nikog doba i slaveni, pak u magjaru smatraju svoje zlotvore. Ovo je svakdašnja istina, o kojoj se može svaki čovjek osvidočiti, ako novine štije košto će se i o tom uvjerit svaki čovjek, ako odnošaje slavena, i madjara razmatra, da su u oriaškoj falingi, dočim bi po naravi bili napatjeni: da se ko bratja grle i u svakom susretu ljube. Al košto sbiva u svakdanjem životu s pojedincih: da više puta jedan drugog mrzi i progoni, kad bi po svojih odnošajih morali jedan drugog ljubiti, i tako svoje dneve osladit, Sbog gadna jezika trećeg, jedan drugog ogovaraju, i medjusobno se ogorčavaju.

Pravi prijatelj puka, mora da misli a tko misli, i razmatra čud magjara, i slavena, kad prigleda položaj jednog i drugog mora do zaključka stignit: da su ova dva naroda po okolnostima napatjena, da jedan drugog podpomažu, a ne da progone. Jerbo mora uvidit, ako nutarnje stanje cile Ugarske promotri i prigleda: da se obadva moraju od niemca bojat. Ne što bi niemac bio valjda po svojoj naravi njihov zlotvor; što nije slobodno ni o jednom narodu u svoju glavu uzeti; jerbo je svaki narod u svojoj jezgri t. j. u puku dobar. Već što je niemac umišan u ova dva naroda, ne samo da stanuje u susjednim, već što stanuje u istima i jednima obštinama, s magjarom ili slavenom — izmiešan. Pak što su u niemca svojstva, koja nisu ni slavenskom ni magjarskom duhu srodna. Dakle slaven i magjar imadu najvećeg zajedničkog dušmana u niemcu, koji će ih prije ili posli, lagano, ipak sigurno u želudcu svojem skuvat. Ako se prije nerazaberu, i oboručki života nelatili budu.

No magjari imadu mnogo svojih sinovah koji zato uče, da se o svojem puku brine, al poklem naši sinovi žali bože kako se vidi, zato uče, da nauče kako će pomoći, da niemac nas prije u svoj tarčug poslaže, nekaje dozvoljeno nama stariim, za jedan čas miesto mladjima namienjeno zauzet, da se postaramo, šta bi valjalo činit, da svi nedodjemo u taj niemački tarčug koj danas sutra neće moći napunit, ni sva Europa. Naslov što, smo ga članku nastavili pokazuje, da pučkim poglavicam govorimo, ne što bi ih radi bili učiti, na što oni nisu spali, već samo što želimo njihove učenosti pozornost navest, na one strane stanja pučkog, na koje oni valjda još nisu svoje brižljivo oko bacili.

Da možmo pred oči naši čitaloah staviti razloge, sbog kojih smatramo u niemcu najvećeg našeg dušmanina valja nam navesti najkorisnija svojstva niemačkog pučanstva. Čudno je al je istina: da štogod niemci imadu za društveni i građanski život podobnija svojstva, to nama buduće živimo izmiešani ubitačnima postaju. Ne zato što bi niemci valjda namjeravali, naš pogub, već što je u naravi tako skrojeno. Drvo zdravo štogod većma izteže svoje granje, i bujnije tira lišće, to će manje zraka, svjetline, vručine, i zemaljskog soka doćeći manjem drvetu u njegovoj blizini usadjenu.

U Niemcu se izpunjava blagoslov, jednoč na Israelitjane po Bogu izručen, da su brojni ko pjesak morski „Bogu budi hvala, spore se na sve strane ko gljive. Kod njih je riedko naći ženitbu sa 4—6 već navadno sa 6—10 diece.

U niemcu već valjda u materinoj utrobi oživi sviest moglej i tvojeg. Buduć kako je vinčanje dovršeno u mah se odljuči šta će i jedan i drugi otac mladoženjem zasijat, da im zaviju gnjizdo budućnosti.

Niemac kako počme učiti Boga molit, tako počme učiti radit, pak radit i onda ako je obogatio, jerbo on ako i nezna, osića, da je rad i kaštiga i uživ za čovieka. Zato radi diete, radi, mladić radi muž, radi starac, i to bio siroma, ili bogat, natoliko: da ako roditelji umru: Sin i kćer odu u službu dočim jim se baština u sirotinjskoj blagajni piše na hiljade.

Niemac esapi u novcu u hrani, u haljini, u vriemenu, pak onda troši kad ima, i toliko, koliko ima, i samo kada ima, al i onda toliko koliko mu treba, novca, hrane, haljine, i vriemena, riečom u svačem zna štedit, i znade računat.

Niemac se pogadja sa svakim čovjekom, neželi, da što ko njemu badava čini, doduše ni on neće ikom šta bez platje učinit, nepoklonja, bez izgleda: da će mu se dvostruko naknadit,

i to u kratko. Riečom dobro svoje nerasipa. I što je, najznameniti je već u mladosti počima mudrovat, teći i štediti, dakle onda kad je briga i štednja plodna.

Niemac nije druževan, po njemu može lahko dogodit: da mu se i brat može gladju umorit, on neće zapitat dali je gladan, žedan, premako će udielit ako istu. Ipak ako se pokaziva gdje kakva prigoda da se nešto može privridit, onda ne miruje dok nenadje društvo, obadje prijateija i neprijatelja pak dan i noć misli: kako će stvorit ono sriedstvo, koje bi ugodno bilo: da mu u ruke dovede onaj plod, koji muse pokaziva, onda jedan drugom idje u pomoć time što manjka drugom, uvijek u nadi: da će mu onaj odvratiti kada njemu manjkalo bude.

Niemac uvidja, što malo naroda uvidjaju, ili barem veoma kasno do te uvidjavnosti dostizaju. Da duša nad tielom gospoduje, i da je prije svega nužno sve ono najprije popunit, što je potriebno na razvoj duševni čovjeka. Tko želi da se o tom uvjeri, neka pogleda u jednu niemačka naseljbinu. Vidit će, da je prvo o čem se probirinu, crkvu i škulu pak onda mijanu napraviti, kako rekosmo, niemačko diete radi, koliko ni jedno u drugom narodu, ipak tako je riedko naći kod niemca otea, kojeg nebi bila prva briga: da mu se dieca školare, i to ne koj kako već dobro. Nadji te mi slavena otea, koji bi na to mislio: da je njegova prva briga u odgojavanju djeteta toga slati u škulu. Niemac ostaje niemac, ma češ ga i priko mora odnet, turčinu ili tatarinu umješat. On pristaje na desnu, kad hoćeš i na lievu stranu. On je 1848, bio oduševljen uz Košutha, a posli uz Vindišgrätz, on je vješt političar, al kodkuće je uvijek niemac. I zato govori uči niemački i želi da mu u seonskoj kući pišu, u škuli uče, u crkvi, pivaju i pridieše niemački. Ovo on uvijek želi, pak ako, se koji dan pričuli uz koju drugu narodnost, dok se nije ukućio, i sunarodnike k sebi privukao, al onda češ ga u mah vidit, gdje se miče, da svoju narodnost uzdigne riečom on osića: da je niemac, i u sreću njeguje svoj jezik, pak nastoji da mu ovaj svakdi ori, i tvori.

Niemac se rada veseli, al nikad na rovaš poslana vriemena, ili na gubitak svoje imovine, on napravi svatbu, on drugdaš održi i domaći svečar, al da on sazove mila i nedraga, pak da se jilo i piće na četiri strane obštine razvlači, da se silom ponudjva jice i piće, to nećeš naći kod niemca, on drži: da je svašta dobro samo u svoje vrieme i u svojoj mjeri.

Niemac želi imat svojih dobrih ljudih, zato će rada stat i stobom se porazgovorit. Sbog tog u nedilju ode u mjanu, i popije koji satljik vina. Al tušta se puti moraš šnjime sastat, i mnogo puta ga iz tvoje torbe, i čuture ponudit: da tu sriću dostigneš: da te i on jedanput pozove na večeru. Riečom on se vlada po svojoj poslovi i dobro izvidi komu povjeruje, prije izvižba izkuša onog čovjeka, skojim se rukuje, pa ni onda nikad neće svoja vrata širom otvorit.

Niemac miluje biti poljodjelac, i tako poštiva svoj stališ, da se ponosno udara u prsa: kad ga kogod bočne, da je on poljodjelac. Ipak on miluje svojeg sina izučit, da bude zanatlia, trgovac, umjetnik, učitelj, svećenik, svjetovni zvaničnik. Pogledajte samo okolo sebe, pak će te vidit: da su najbrojniji njihovi sinovi u svakom ovom stališu. Što više niemac nepristaje ovde, već zemljodjelac akoje obogatio, on ostaje vjeran svojem stališu, al svoje kćeri, u kojima opazi sposobnost za nauku, daje u varoš da se izobrazu, i u gospodsko priobuče: riečom on se misli, on računat, i zato napriduje.

Da su niemci sami n. p. u jednoj ugarskoj ili Hrvatskoj pokrajini, nebi nas glava bolila, sbog njihovih ma kakvih svojstvih. Al poklem na našu priveleku nesriću, to ni je tako, već je baš naopako, da su niemci svagdi ugom ili slavenom izmiešani, sbog toga su nama pogibeljivi. Kasnie će mo i razloge navesti, a sad samo navijamo pozornost naši čitaloah na svakdanju okolnost da vide: dali je moguće slavenom u komšiluku s niemcem, zdravom i živom ostati? Svaki čoviek znade: da ako se sastanu dva brata s jednim tuđinom, oniće ovog nadjačati, pak ako mudar učen, s neukim i nevještim, u jedno društvo stane, ovaj će službovati, a ovaj će gospodovati. Ako se dvojica sastanu pak jedan, i da čvora veže na svoju kesu, dok drugi troši nemilo i nedrago, naravnoje, daće ovaj skoro na zajam pasti, i ovaj će mu uz skupu kamatu zajmiti, i t. d. ko

ovo u kratko složeno razmatrao bude, mora se osvidočiti : da ako je niemac i slaven u jednoj obštini onaj će ovog jel iztis-
kat, jel sitnim novcem izplatit.

(Slidi.)

ULOMCI PREKRASNA OPISA „DRUGE SLIKE“ U STOJNOJ DJAKOVČKOJ CRKVI, PO GLASNIKU.

Neka nam je dozvoljeno uživati slatkost ovih plemenitih opisah, bar i ulomcih : Slika Seitzja starijega u našoj crkvi predstavlja Isusa, kako bolestone i nemoćne lioči, što je simbol živi onoga božanstvenoga lieka, koga dušam našim pruža svag-
da, kad se pouzdano i skrušeno na njega obratimo. Isusu s lie-
va nalaze se bolestnici jur ozdravljeni s desna nevoljnici k nje-
mu hrle i pomoć u njega pitaju, Isus sam u sriedištu nalazi se
upravo u svetom činu — koji još traje. Okrenuo se na desno i
vidimo ga samo u profilu polovicom lica. Čin se obavlja pod
vedrim nebom, a za samim činom vide se vrata gradska i sam
grad. Drago nam je vele, što se na toj slici i sgrada nalazi, i
to sgrada vrlo liepih romanskoga sloga.

Jedna od tih sgrada ima vrlo krasni peristol, to jest pred-
vorje sa kolumnami i svodovi, da nemogu biti ljepši. Opetu-
jemo, da nam je drago i takovih sgrada u naši slikah viditi,
da se i tiem boljemu ukusu priučiti naš narod, jer žalibože, sve
štogod se u nas il crkvenih il civilnih sgrada gradi, tako je
slabo i neukusno, da pod estetičkim vidom upravo ništ i nevri-
edi i ukus nam višo kvari nego čisti. — Mi mislimo, da bi
upravo uzvišenomu zvanju sveće crkve dolikovalo, da se u tom
obziru na čelo postavi našem narodu. Umjetnost žrtvom gol-
gotskom posvećena, i ona služiti ima svrham božje providnosti,
narodu na izobraženje i oplemenjenje. Nemože biti dvojbe, da
je umjetnost od 16. stoljeća počam poglavito za to propadala,
što su svećenici na nju svaki upliv izgubili. Crkva pako i sve-
ćenstvo u sriednjem vieku preobilno su se i vele uspješno um-
jetnošću poslužili u zvanju svom. Divni su zaisto plodovi, koje
je duh kršćanski na polju svakovrstne umjetnosti u sriednjoj
dobi proizveo tako, da se š njimi ni iz daleka ništ po našem
barem munienju prisposobiti neda, što je klasička umjetnost
starih Grka i Rimljana stvorila. Sve što je graditeljstvo, sli-
karstvo i vajarstvo od 10. do 15. vieka uzvišena stvorilo, sve
se je to u crkvi steklo, da svrham božjim i ljudskim služiti.

Isto to valja o musici i pjevanju. Danas žalibože što se u
tom obziru uzvišenim svrham službe božje posvećuje, većom
stranom mnogo je lošije od onoga, što svjetskim zabavam koje
su kadšto vrlo dvojbene naravi, služiti. Pak se ipak tužimo, da
su nam crkve po svetcih i nedjeljah prazne. Stari koludri i
stari svećenici ne samo da su umjetnost štitali i svakim načinom
podupirali, nego upravo mnogi od njih najvoći su umjet-
nici bili. Najljepše crkve po Italiji, Maria novella u Firenci,
de la Minerva u Rimu, Joanni et Paulo, dei Frari u Mletcih
proizvodi su svećenički. Najdivnije miniature, najuzvišeniye
slike svećenici su njegda sami slikali n. p. naš Klovio, Angje-
liko Fiesolo i brat mu Bonedetto i. t. d. Sad se to od svećeni-
ka ne zahtieva; ali se ne samo obzirom na obću izobraženost,
nego upravo obzirom na zvanje svećeničko danas od svećenika
zahtievati mora, da umjetnost razumje, da zna razsuditi stara
i nova djela umjetnosti i razlučiti zlo od dobra, zahtieva se od
svećenika, da nepodupire ništariju, kukavštinu, nego da pod
okrilje svoje uzme pravu umjetnost, koja čestoputa propada
zbog pomanjkanja pomoći, koja se izobiljem zlomu i pokvare-
nomu ukusu pruža. To je jedini način, da se umjetnost ne sa-
mo u crkvi, nego po njoj u svietu preporodi i oplemeni, doka-
zav tim, da je i ona dionicom postala onoga preporodjenja, ko-
je se na križu obavilo.

Zato se danas u Francuskoj i Nemečkoj predaje mladeži
crkvenoj nauka o umjetnosti. U Beču bogoslovi svakim četvrt-
kom slušaju predavanja upravitelja musejalnoga g. Eitelberge-
ra. Samo se kod nas još spava i potrioba ta neosjeća. Zato sve
što imamo starih umjetnina, tor je nepravdom vremena ošte-
ćeno, ne samo da se nepopravlja, nego se od dana do dana sve
više grdi i izopačuje. Što se pako nova gradi i namiče, to
upravo ništ neznači, i novac je većom stranom u taman bačen.

Mi koji ovo pišemo prijatelji smo i štovatelji svećenički. Zna-
mo mi njegove velike zasluge cijeniti; ali baš upravo zato bi
željeli, da i u tom obziru prvo se svećenstvo probudi i ostalo-
mu narodu na čelo stavi. Svatko zna koliko je pokojni Monta-
lombert crkvu katoličku ljubio, koliko je katoličko svećenstvo
štovao : pak je upravo on prije 30 do 40 godina isto tako ko
mi danas na svećenstvo Francusko se tužio u svojih spisih;
„Du vandalisme en France,“ „De l' état actuel de l' art reli-
gieux en France,“ „De l' attitude actuelle du vandalisme en
France.“ U obće se tomu slavnomu mužu, pak tada Rio-u, ko-
ji je klasičko djelo pisao : „de l' art chrétien“ zahvaliti ima,
da se je vandalizmu u Francuskoj na put stalo; da je umjet-
nost boljim pravcem pošla; napose pako, da je svećenstvo
Francusko važno svoje zvanje u tom obziru ozbiljnije shvaćati
i vršiti počelo.

Možebit će biti koga, koji će čitajuć ovo reći : Lahko je
to pisati, ali odkale našem narodu novaca, da umjetnih crka-
va i. t. d. gradi, da skupih umjetnih slika i kipova kupuje?
Tomu odgovaramo : I vele novaca da se u tutanj potrošiti, ko
što je to tristo i više godina za vrieme dekadancije i barokisma
bivalo a čestoput još i dan danas biva. A malim novcem dadu
se liepe stvari sagraditi. Evo živoga primjera : Irski narod naj-
nosretuniji je na svietu, on je pravi mučenik. Sve mu je oteto, i
zemlje i crkve njegove; tudjin je ostao u vlastitoj domovini, a
harač ljuti daje stranim svećenikom, koji medju njimi ni ne-
prebivaju; pak ipak taj slavni mučenik i sirotan što crkvice i
kapelica od 30 do 40 godina zida, sve je krasno i vrlo umjetno
u slogu gotičkom, ko što to svjedoči Montalombert, koji je svu
Irsku prepustovao. I naš narod rado na crkve daje, dost se u
nas na slične stvari troši, samo bi valjalo, da se svećenici u
nas onim znanjem i onom voljom, ko što to Irski svećenici čine,
na čelo naroda stave. Još jedanput velimo, da nepišemo
ovo da korimo, nego da zamolimo svećenstvo, da o tomu mis-
liti i kako bi se stvari na bolje obratiti mogle, promatrati
stano.

Duši bi liepo mjesto spremio, ko bi od mladjih i učeni-
jih svećenika složio i izdao djelo pod naslovom od prilike :
„archaologia sacra“ il „aestetica sacra“ koje bi prostim posvo
praktičnim načinom tumačilo, što je umjetnost crkvena? što je
u tom obziru uzvišena u sriednjem vieku stvoreno? Što bi val-
jalo nasliedovati? i. t. d.

Djelo bi se to lahko sastaviti dalo iz djela, koje je u tom
obziru pisao učeni Lübke i Lützov. Slično djelo imalo bi se
barem dvaput na nedjelju u sjeminištih naših predavati. Mi
barem scienimo, da takvo djelo na bitnost bogoslovnih nauka
spada i da bi jednoj od najprećih potreba našega naroda i našo
crkve odgovorilo.

S V I L E N K A.

Istini za ljubav valja reći : da niti se Smrčak u Seju za-
ljubio, niti Seja u Smrčaka. Ta svjest je već bila u obima za-
gušena, sbog počinjenih silnih zločina. A ljubav je kao plamen, pa
u zagušnom mjestu negori već se utrne. Smrčak je mislio :
imam tko da me opere i kuda na večer da svrnem na opočitak.
A Seja je govorila, neka radi taj bitanga, barem imam na koga
da se naslonim. No Seja nemilujuć rada, ni pranje nije drug-
čie vršila, već je dočekala, večer Subato, pak onda prakljačom
izmlatila, ono malo košuljica, a priko noć ih osušila, da jut-
rom u nedilju Smrčaka preobuče; al ni Smrčak nije baš zato sva-
ko večer na konak dolazio, promda opočitak, nije nalazio, buduć
ga je Seja jezikom grebenala pitajuć kuda je utamano nadnicu.
Bilo je dakle huk i buko dosta, samo što jo srića bila, što su u
blizu zubate Babe, u jednoj osamljenoj kućici pribivali, koja je
tobože gradskom bolnicom označena bila. Al premda i
Smrčak znao da ako ode od Seje, da se ni jedna ženska duša
neće više odlučiti, da se u jedno gnjzdo smiesti snjimo, A i
Seja je već iskusila : da je ljude što su u mrižo ulazili već u
svakom stališu izredjala, zato se o vrat Smrčaku, kao klište o
glavu klinca uhvatila.

Ovako je prošlo mnogo godina, al buduć pod suncom
ništa nije viećnje, to je vino i rakia, pristigla Smrčaka, i posli

kratke bolesti, priselila u viečnjost. Doduše nigdi nije ostalo u — bliženo, kuda se umjestio Smrčak, i tko se na onom svijetu obradovao njegovomu dolasku. Samo su ljudi pripovidali: da vrhu mrtva tila ni krēmari nisu žalili, jerbo Smrčak već ni je mogao da pije, a još manje da plaća.

Svilenka je još snažna i kriečka bila, posla se sve dosad nije mašala, pak je ni zima ni žestina nije morila. Za Smrčakom nije baš ni jednu suzu prolila, ta ko bi iz kamena i kapljicu vode izcedio? Ona je davno stupila na stazu laži, na toj hodajuć time je trla svoju glavu kako da koga privari, i u mriže svoje nečistoće umami, pa kao pauk, sav sok iz njeg izsisa. Njezina se pamet samo oko toga previjala: kako da koga oljuštri i oguli.

Pa ako se Svilenka ovako po valovi života privaljivala moglo bi tko mislit, da je sebi stekla blaga, i ovo spremala za svoju starost, ako bi ju doživila. Al tko zaviri u odnošaje ljudske takim se osviđoči: da redovno razsipnik, čudorednosti, nebiva štedljiv u imanju, putem grieha kojim se imovina kupi, istim se i razsijple. Kakav tko stupanj zauzima u razredu građanskom na toliko, mu se izteže i mogućnost tećiva. Od čovieka poljodjelca, nije moguće hiljade izvarat koje neposiduje, a onaj što hiljade umi izlagat hiljade i potroši pak, zato redovno, i onaj što forinte, vara, i onaj što hiljade grabi iz žepa bližnjeg putem laži, jednako dospivaju do prosićkog štapa. Iznimka je riedka.

(Slidi.)

NOVINSKI GLASI.

Podizbor devetorice predlaže: da se županijska vlast iztegne, a sa svih strana pišu: da je zastupnike, teško izkupit, na županijske skupštine, docim iz Temišvara javljaju: da je skupština više puta obdržana a nije bilo više od tri osobe, predsjednik podžupan, s velikim i podbilžnikom, što je umrlo, to politički čoviek neće uskrisit. — **Predsjednikom zastupničke kuće** u Budimpešti odabran je G. Béla Perczel. — **23. Ožuj**, slavio je Kralj talianski 25 godišnjicu svojeg kraljevanja, i primio pozdrave raznih dvorova zakonodavna tiela i oblasti. — **Isti dan je Nj. Svetost** rimski papa podijelio audienciu mnogobrojnim osobam velikaškim i građanskim, pak je izjavio svoje čvrsto pouzdanje u pobjedu crkve. — **Katolici Jermeni** u carigradu na dvie stranke razdijeljeni nemogu da podiele dobra crkvena. — **U starom zakonu** imali su Israelitjani jedan dan naredjen za skrušenost, i proklet je bio, ako se tko na tom danu veselio. U nas su dnovi pokore, oni korizmeni. Pak baš ko uzprkos Bogu u većih gradovi, naredjuju se bućna, s plesom skopćana veselja. Valjda da posviedoćimo da smo nevini rugamo se pokori, pak kako da nas neomiluje Isus kad pod teretom križa pada. — **G. Bismark** ima Sič u glavi, malo je nade: da bi mogao u buduće baviti se carski poslovi. — **Bečki Listovi** pišu da je rusia svojeg poslanika carigradskog G. Ignatiella opozvala, ipak on ostaje niemu uzprkos u carigradu. — **Kad je Sabor** izasao 21 odbor, onda je već rećeno: da ovaj nitiće uređiti pomršeno, ni uzdignit što je palo. Ovo se i potvrdilo, jerbo je sabor pododbora devetorice djelo pridao novom ministarstvu, da ga po volji upotriebuje. — **Nj. Veličanstvo** je blagvizivilo Delegacie na 20 dan Travnja sazvat u Peštu. U koje su već izabrani članovi, u Beču i u Pešti. — **U englezku** je grozna viest stigla: da u Indii tri miliona ljudih gladuje. Vrh toga ih more i ospice. — **U Kalači** će se druge nedilje posl i uskrsa posvetit za pomoćnika esanadskog Biskupa, temišvarski kanonik. G. Németh. — **Francuska izdaje** oruže za španjulce republikance, a karlistam izvažiti zabranjuje. — **Porta je pristala** da se turske željeznice privežu srbskima kod Nisse, uslied čega nadaju se: da će knez Milan osobno Cara pozdravit u carigradu. — **Švajcari** će opet pokušat hoćel pak pristat, da mu se uzuzi kantonalna autonomia. — **Na kubi** su u jednoj bitki potukli buntovnici španjulce. — **Pogibeljivi komunardi** Rochefort, Gruset, Gourd, Ballier utekli su iz kalcedonie u Australiu. — **Francesi** su odljućili na obranu Parisa potrošit na novo 60 miliona franka. — **Razsulo je napalo** na bečke slobodumnjake. Stari vodje Dr. Herbst i Giskra izgubili su, ugled, a novi ga nemogu da dobiu. Ministarstvo je zaklonjala federalistička stranka. — **Bečki svabi** nemogu da izčekaju zakon o uređenju manastira, već napadaju ministarstvo da im što brže predloži izaganjanje Isusovaca, i svih srodnih redovnikal, boje se da im neotnu prusi lovorvinac. Sličan onomu što ga je izvojevao Pilat nad Isusu. — **Veleučeni Dr. Polit Desančić** izabranje za saborskog poslanika u Pančevu. — **Španjulski republikanci** u četiri dnevnoj krvavoj bitki ni su mogli prođr obšadni obruč kojim su karliste gradinu. Bilbao obvukli. Dakle nisu mašala Serrano pomogli pruski topovi i časnici, od obe strane mogli su poginili a silni ranjeni: republikanci i na njegujuće pucaju. Na iztoku tridnevna odmora 3. Trav. ponovljena je bitka proti utvrđeni postoja na planini Abanto. Karlistički General Santes približava se Madridu. — **Prusi** su utamničili i kolnanskog nad biskupa. — **U Trierskoj biskupii** (pruska) zatvorenoje više od 50 Svećenika. — **Svajcarski kal-**

vinu oslonjajuć se na nemačku carevinu, zabranili si Katolikom iz Jure, da nesmiju pohodit svoje duhovnike, iz Švajcarske izagnane. — **Bismark** i carsko dvore se zlovolje što se carevinsko više opire umnožanju vojske. — **Hrvatski zastupnici** sazvat će se u Sabor ovog mjeseca. — **Romani se** raduju što je ruska dozvolila, da budu zastupani u Petrogradu. — **Jedan turski državnik** misli: da bi se turci lahko višezentva ođbili, ako bi se naredilo: da svaka žena pošli ono prve, sobom dovede i ma' r u muževjevu kuću. — **Na ono što je minulih dana u Obzoru** glede Sveučilišta i Akademie pisano viestim perom Prečastna G. Vebera moglo bi se u kratko reći: da od kako su ljudi počeli znanost razvijati, nikad joj korena drugud nisu vadili, već iz velikih škula i to muzevi, il pojedini il u društva sastavljeni. Što je more za potoke i rieko, što je Adam, Noe, za ljudstvo, Abraham za Israelce, što sunce za ciolu prirodu to su Sveučilišta i Akademie, za prosvietu to su matice svako znanosti, pak gdje nije bilo ovake matice, tamo nitko na svijetu nije stvo. Io ni jednu pučku škulu. Evo ni danas gdje je niema, nema pučke obrazženosti. Molimo vas Veleučeni Gospodine, ako bi se htili osviedoćit: da Sveučilište t. j. visoke znanosti učilište mora da bude prvo, dodjito knami, i viditeće: da buduć kod nas nema sveučilišta ni sriednjih škola spremljeni 7: narodnosti ugarske, to mi danas nemamo već pučki učitelja, premak imamo preparandia u obilu, sutra nećemo imat Svećenika, a od 1832 godine nemamo odvietnika, Sudia, ni ravnatelja. Od kako su visoke škole izgubile obći latinski značaj, i primile izključivi magjarski.

GAZDALUK.

Mjesečarka rotkvice brzo nadjickne u visinu ako joj nije počudna zemlja u kojoj se nalazi, te je čovjek nemože uživati. Više putah kraj velikoga i truda i noveca nemogu ljudi u cijeloj okolici dobiti valjane rotkvice. Da ipak i u mršavoj zemlji, i na gredah (slogovih) bostanskih uspijevati uzmogne, nije nam ništa potrebno do obične kuhinjske soli. Stucajmo sol pa ju pomiešajmo sa sjemenom rotkvićinim i zasijmo oboje u zemlju. Ili probušijmo palcem ili kažiprstom rovotčić u zemlji, naspijmo ga po redu soljom, tad na sol pustijmo sjeme rotkvićino i zatrpajmo ga drobljenom zemljicom. Klica će se sjemešca pomoljavati polako. Povrh zemlje će biti sićusno perje, al glavica rotkvićina u zemlji sbog soli biti će i soćna i krupna. To se isto uporavlja i kod ljetnice rotkve. — **Jedan pokušaj**, radi moji! nećete žaliti!

Kada treba kositi livade? vidi se iz sljedećega podatka. Jedna je obćina u Baranji g. 1870 razdvojila neku poseve jednaku livadu u dvie pole. I u jedanput kosila obie polovine. Na jednoj poli dobila je 15 1/4, a na drugoj 15 3/4 cento siena. — G. 1871 kosila je najpre jednu polu kad je trava sasvim prosjemenila, te je dovršena druga pola doniela 16 1/2 centih siena. G. 1872 doniela je obćini druga pola livade, premda na ujoj nebiaše ništa promienjeno, 5 centih 85 funtih siena maaje od prve polovine, što su ju kosci kosili u podpunom cvjetnom stanju. Ovdle se vidi, kako i na koliko slabije rodi sienom livada košena, kad joj prezreli trava! Kosbaše i dolimabaše pamet u hrpu! Blaž.

SVAŠTICE.

— Oda šta je tvoja haljina, Petre!? upita učitelj djaka, Od sukna! reće Petar. Oda šta je sukno? Od vune! Od šta je vuna? Od ovce! Dakle...? jadovit će učitelj, udarajuć nogom o pod, — od kakove je životinje tvoja haljina?.. Od mog oca! mirno će Petar.

TRGOVINA I OBRTNOST.

CINA RANE. Budimpešta 4. Travnja. Žito ban. 81 fn. 7 f. 25—40 n. 86 fn. 7 fr. 80—90 nv. tisans. 81 fn. 7 fr. 35—50 n. 86 fn. 7 fr. 95 nov. 8 fr. Pestan. 81 fn. 7 fr. 30—45 n. 86 fn. 7 fr. 90 n. 8 fr. Stolnobiog. 81 fn. 7 fr. 50—60 n. 86 fn. 8 fr. 10 nov. — Raž 80 fn. 5 fr. 20—40 n. — Ječam. 72 fn. 3 fr. 10 4 fr. 85 n. — Zob 50 fn. 2 fr. 55—58 n. carin. mž. Vuna sriedjošina 133 fr. češlj. 103 fr. litnja 82—87 fr.

Novac. dukat 5 fr. 27—28 n. Srebro na 100 fr. 5 fr. 25—75 nov.

Visina vode dunavske.

Budimpešta 4-og Trav. : 11' 1" nad 0. razta.

Požun 4-og Trav. : 8' 1" nad 0.

Vrieme ugodno, malo se pokvasila i zemlja.